

STUDENTEN WEEKBLAD

6de JAARGANG.

Nº. 29.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, N. G. KAM,
H. T. KARSTEN, D. M. G. KOCH, J. L. A. LEDEBOER,
M. J. GRANPRÉ MOLIÈRE, J. H. TELDERS.

DONDERDAG

19 MEI 1904.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR.
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen. Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. H. TELDERS, Spoorringel 138, Dinsdag 24 Mei, des middags om 4 uur.

De vorige week is geen Weekblad verschenen wegens den Hemelvaartsdag.

Het volgende nummer van dit blad verschijnt na den uitslag der examens B.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Aan L. Q. en Folrax.

Even willen we voorloopig antwoorden. Met September schrijven we 'n stuk waarin de geheele verhouding van de kerk, tot de groote stroomingen in de geschiedenis, en nu de beteekenis der kerk in de geschiedenis en in de toekomst behandeld worden. Dat we u toeschreven Manning voor oppositie-lid te hebben gehouden was een vergissing, indien ge de omstandigheden wist, waaronder we ons stuk schreven, zou u dat niet verwonderen.

Dat alle cardinalen, die er tegen waren zich onderwierpen was hierom, dat allen overtuigd waren, dat er slechts één kerk Gods mogelijk is, en zooals die kerk zich aanvult is de wil van God. Men leze hierover na de brieven van Apostel Paulus. Omdat er geschreven staat: „Ik zal met u zijn tot de voleinding der dagen,” was er geen sprake meer van oneenigheid.

Ge beschouwt de Pauselijke onfeilbaarheid als iets apart, maar die is één en ondeelbaar verbonden met de kerkelijke eenheid ze is er de manifestatie, de draagster, liever, van.

Wanneer wij zeggen: de kerk kan niet dwalen, bedoelen wij niets anders. Inquisities en zoo, waren uitvloeisels van wederzijds steunen der kerkelijke en wereldlijke machten. Hierin is de kerk niet onfeilbaar, dat heeft niemand ooit beweerd.

Wanneer ge de strijd der Gallicanen nagaat, begrijpen wij niet, hoe ge er aan kunt twijfelen, dat zij toen aan de Pauselijke onfeilbaarheid geloofden. Immers zij geloofden erin onder voorwaarde van stilzwijgende of daadwerkelijke instemming der Katholieke wereld, dus de kerkelijke hoofden uit alle landen. Dat dit weinig om 't lijf had kunt ge reeds hieraan merken, dat een dergelijke tegenspraak nooit is voorgekomen, ten minste niet zoo dat ze algemeen erkend werd, wel, dat de Paus uitspraken van concilies nietig verklaarde, en er lijnrecht tegeniging, b.v. reeds in de eerste eeuwen onzer jaartelling de strijd tusschen den Paus en Cyprianus, bisschop van Carthago, en zijn afrikaansche bisschoppen, betreffende de al dan niet geldigheid van den doop door kettersche priesters toegediend. De afrikaansche bisschoppen waren voor niet-geldigheid. De Paus verwierp hun uitspraak beslist, en zij legden er zich bij neer.

Ook is voorgekomen dat groote Concilies ongeldig werden verklaard.

Maar juist uit de afscheiding der Oud-Katholieken blijkt hoe volkomen noodzakelijk nieuwe definieering was.

Gij vindt ons voorbeeld van het Chaledoonsche concilie niet voldoende, dat komt omdat gij de beteekenis dier woorden niet begrijpt.

Petrus was het hoofd, de Prins der Apostelen, omdat Christus tot hem zeide: „Weid mijne lammeren, weid mijne schapen”.

Te Cesarea Philippi, nabij den oorsprong der Jordaan, vroeg de Meester:

Wie zegt gij dat Ik ben? En Simon antwoordde: Gij zijt Christus de Zoon van den levenden God. En Jezus sprak tot hem: Zalig zijt gij, Simon, zoon van Jonas! want vleesch en bloed heeft u dit niet geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemelen is. En Ik zeg u: Gij zijt Petrus, en op deze steenrots zal ik mijne kerk bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. En ik zal u de sleutelen geven van het rijk der hemelen. En al wat gij op aarde zult binden, zal ook in den hemelen gebonden zijn: en al wat gij op aarde zult ontbinden, zal ook in den hemel ontbonden zijn. MATTH. XVI.

En Petrus was prins der apostelen en eerste bisschop van Rome. Wat beteekent dat dan wanneer een kerkvergadering van zijnen opvolger zegt: De zaak is beslist, Petrus heeft door Leo gesproken?

„Met uwe heiligheid, schrijft de kerkvader Hieronimuss aan Paus Damasus († 384), dat is met Petrus' stoel, blijf ik in gemeenschap. Ik weet, dat op deze steenrots de kerk gebouwd is. Wie buiten dit huis het lam eet is een oningewijde. Zoo iemand niet blijft in de ark van Noë „hij zal in den zondvloed vergaan.”

Meer.

Augustinus zegt: „Telt de priesters van Petrus zetel af en beschouwt deze reeks van op elkaar gevolgde kerkvaderen. Dit is de rots, die de trotse hellepoorten niet zullen overwinnen.”

Petrus Chrysologus schreef onder Leo de Groote (441—461) aan Eutyches hoofd en verdediger der Eutychianen, dat hij zich aan den Paus zou onderwerpen, omdat de H. Petrus op zijn zetel voortleeft endewaarheid schenkt aan wie haar zoekt.

Is dit duidelijk?

Onder Paus Agatho (678—681) werd op een kerkvergadering te Constantinopel, in de achttiende zitting deze uitspraak gedaan door de geheele vergadering: Met ons kampte de apostelvorst, want zijn navolger en opvolger is onze beschermer, en ontvouwde ons schriftelijk de geheime-nissen der goddelijke leer.

Geheel de oudheid spreekt tot ons van Paus Hormisdas (514—523) beroemd formulier, door 2500 bisschoppen onder welke alle kerkvaders der achtste algemeene kerkvergadering en 3 patriarchen van Constantinopel onderteekend. Kenschetsend zijn in deze geloofsbelijdenis volgende zinsneden: Daar Christus' woorden Gij zijt Petrus en op deze rots zal ik mijne kerk bouwen niet kunnen voorbijgaan, werden deze woorden gestaafd door de uitkomst vernits de Katholieke Godsdienst bij den apostolischen stoel altijd onbevlekt bleef bewaard ... Daarom in alles den apostolischen stoel volgende en in alles belijdende, wat hij heeft vastgesteld, hoop ik waardig te zijn, met u te leven, in de gemeenschap, die wordt erkend door den apostolischen stoel, waarin de volkomen en waarachtige vastheid berust van den Christelijken godsdienst.”

Is dit u genoeg? We hadden slechts te bewijzen, dat 't voor 1870 gold. Hier hebt ge een algemeene belij-

denis van 't begin der zesde eeuw. Vindt ge misschien dat dergelijke citaten u niets zeggen? Maar, hoe wilt ge dan de geschiedenis bestudeeren, dan door wat er over is: de documenten?

Wanneer dit voor 1870 niet gold waarom scheidden zich de hervormers de Jansenisten af? Trouwens vele Protestantsche geleerden hebben dit toegegeven.

Wilt ge er wat van weten, spaar ons moeite, den lezers verveling en lees bv. de boekjes: „De Paus” van Ermann S.-J. of „de Pausen” van Pater de Groot, waaraan wij deze voorbeelden ontleenden.

* * *

Nu nog even iets aan den heer Folrax. Wat betreft Kant's critiek der reinen Vernunft zijt gij 't met ons eens men kan met z'n eigen reine denken niet datzelfde criticeeren.

Maar ge eischt van ons, dat we met ons eigen reine denken een direct bewijs voor de deugdelijkheid er van geven. Dit is immers evenzeer nonsens. Neen, zoo zit de kwestie niet.

We zullen eerst zeggen, waarom we uw methode niet volgen.

Ons geheele leven op dit oogenblik, ons heele doen en denken, is volgens u maja, een droom.

Hiermee veronderstelt ge dus, dat er buiten die droom een waarheid bestaat, een groote wereldstaat, die wij niet kunnen kennen. Maar deze vooronderstelling grondt ge door niets, 't is dus in waarheid een droom, die in deze droom, dit leven, gedroomd wordt, ze houdt dus een dubbele onwaarschijnlijkheid in.

Maar wanneer we eens goed nagaan wat er met ons gebeurt, dan staat 't immers vast, dat wij de dingen leven en voelen zooals ons leven ze brengt. En zal 't niet ten eeuwigen dage geteekend staan, dat ik op dit oogenblik in den waan verkeer, dat ik, nu, om vijf minuten voor twaalf van den 10^{en} Mei 1904, deze letters schrijf op papier, dienende tot antwoord aan U Folrax?

't Is toch absoluut waar, dat ik dat gevoel heb, in dien waan verkeer, zoo ge wilt.

't Is toch waar dat ik deze droom droom, of in deze droom ben zoo ge wilt.

En als die droom is: „mensch te zijn en te leven in deze wereld,” dan ben ik ook mensch en leef in deze wereld.

Dit is maar een naampje.

En ben ik dan in deze wereld niet zeker? Wanneer een kind in bed zich inbeeldt, dat ie op de pot zit, dan kunnen we van schijn, ja, van 't standpunt van 't kind uit van waarschijnlijkheid spreken, als hij echter bedrogen uitkomt, dan heeft ie toch zekerheid, zekerheid in deze wereld, of meent ge dat ie dat ook waarschijnlijk zal noemen? En kom eens met uw denkbeelden bij iemand, die nog niet door alle mogelijke geleerdheid van de wijs gebracht is, bij een kind bijvoorbeeld. Ik stel me zoo'n gesprek ongeveer zoo voor:

Piet, jong, jij bestaat eigenlijk niet, weet je dat wel?

Ik? en ik zie je.

Ja, je denkt maar dat je me ziet, maar je ziet me niet.

En ik praat met je, en je antwoordt me.

Ja, je droomt maar, dat je antwoord krijgt, je droomt maar dat je er bent, maar je bent er niet.

Hoe kan ik nou droomen als ik er niet ben?

(Historisch.)

Juist. Hier is 't.

Hierop kan zich 't begingel van contradictie gronden, op 't positieve bestaan in laatste instantie, van den drager van dien droom.

Wat kunt ge hiertegen zeggen?

Ge vraagt, of, wanneer ik zeg: Ik denk, 't is zeker, dat ik dit leven leef, dat ik, d.w.z. de bron van mijn bewustzijn en mijn kenvermogen, besta; of dan dit geen bloote definitie is. Maar wat reden is er dat ik die definitie geef als niet lang in 't absolute iets bestaat iets bewust is die definitie te dragen? Hoe kan ik definieeren überhaupt, wanneer ik niet ben? Die definitie dient immers alleen daartoe, om kenbaar te maken aan anderen, om klaar gerankschikt, en tastbaar te houden voor zich de dingen, die die definities trachten aan te duiden. En daarom, omdat ik dit leven leef, dat ge droom belieft te noemen, ben ik in de eerste plaats verantwoordig schuldig aan dit leven zelf, behoort dit leven zelf direct in eerste instantie tot de aan ons kenbare dingen. En daarom is 't ongemotiveerd niet levensvatbaar, deze wereld, dit leven droom te maken in verhouding tot iets anders dat ge u droomt,

waarvan ge slechts de vooronderstelling hebt, waarmee ge niet de minste gemeenschap hebt, omdat alles wat ge erover denkt voortgekomen is uit dit uw leven. En daarom, om wat ik even zei kan ik 't beginsel van contradictie aannemen, liever, ik definieer op die manier iets, dat bestaat door mijn leven zelf, in zich gevoeld.

Laat ik even heel plastisch voorstellen. Wanneer ik een blank papier heb, en ik bedruk 't, dan was 't eerst niet bedrukt, daarna wel, maar 't kan niet niet en wel bedrukt zijn tegelijk. En is 't eenmaal bedrukt, dan hebben alleen die lieden waarheid hierin, die meenen, dat 't bedrukt is en de rest heeft 't mis.

We hebben u gezegd, laten zien dat 't absurd is te trachten door de „reine Vernunft” 't bewijs te leveren voor zijn waarheid.

Maar er is dit andere, dat als bewijs optreedt, nl. de dingen zelf, 't bestaan zelf.

Dit is de eerste voorwaarde, noodzakelijk om iets te kennen. Daarom is dit niet afhankelijk van elk denkend subject. Ziet, de ideeële ontwikkeling der filosofie is niet afhankelijk van de onvolkomen gedachten der menschen. Zij ontwikkelt zich zuiver uit 't bestaan der dingen zelf. Zij gaat uit van de waarneming, waardoor zich de begrippen vormen, maar deze zelf zijn onafhankelijk van de concrete voorwerpen. Zij vinden in onze gedachten hun weg terug, harmonieerend met die, welke is getrokken in de absolute wereld.

Daarom is 't niet onze schuld, die ons tot resultaten leidt, maar wij worden zonder eigen wil tot de resultaten gedwongen, zonder nevenweg, vast en helder.

Zoo zijn er dingen die direct ontstaan en niet veranderlijk zijn bijvoorbeeld de begrippen, eenheid en veelheid, die in ons ontstaan, bij onze eerste waarnemingen. Dan, later leeren we ze noemen, wanneer we leeren tellen, en eerst veel later leeren we ze combineeren sommetjes maken.

De mensch leeft op de aarde, leeft in de wereld, van de wereld. Zijn oorzaak kan dus niet onafhankelijk zijn van de oorzaak van die wereld. Zoo is 't met alles, en zoo wijst alles op een groote eerste oorzaak, de bron van alles.

En de mensch heeft de wetten in zich, bij zijn ontstaan uit zijn oorzaak, hij heeft de Fähigkeit ze te bevatten: omdat hij in de wereld geschapen is, en wat hij kan doen is bewust herkennen, die wetten, die hij al lang in zich heeft.

En daarom ook is die methode zuiver en waar. Zij gaat uit van het onderwerp de realiteit, waarvan 't ideeële begrip dadelijk ontstaat, dan volgt zijn gedachte in zijn geest de weg zuiver mathematisch getrokken overeenkomstig de realiteit, en hij keert weer tot haar terug na zijn combinatie. En daarin, in die overeenstemmende uitkomst ligt ook een bewijs, een bewijs, dat gij verlangt.

Ik weet wel, de menselijke gedachte is niet volmaakt. Ze zal afdwalen ziet hierover ons stuk: „Waarheid”. Maar wat zij wél kan, dat is op die manier klaar en helder zien 't ware dat anderen reeds gevonden hebben, en hierop voortbouwen. Zoo is de ontwikkeling en vooruitgang der filosofie als een groot gebouw waar steen op steen elkander draagt.

Gij zegt: Wij hebben nog geen waarheid, kunnen die nog niet hebben?

Wat zegt ge? Hebt ge de christelijke filosofie wel gelezen?

Moet ge daarvoor bij ons komen in 't S.-W.? Leest eens „Criteriologie Générale” van Mercier een neo-scholastiek en praat dan verder.

Wij hebben u aangehaald wat van deze school gezegd wordt door mannen van wetenschap. Nu komen we nog even terug op $2 \times 2 = 4$.

Wanneer we de eenheid hebben en we doen nog 'n 'n keer die eenheid bij, dan krijgen we twee. We zien 't begrip van de tweevoudigheid ontstaan, twee van die eenheden; 't begrip; 't onbenoemde getal twee maal die eenheid, dus 2×1 wat niets anders zeggen wil dan twee keeren die eenheid.

Heb ik nu 2, en ik doe daar nog 'n keer 2 bij, dan heb ik die twee, twee keeren, \times twee keeren twee eenheden waarbij de eerste twee weer 'n onbenoemd getal is, en zijn realiteit vindt in de combinatie $2 + 2$.

We krijgen dus: 2 keeren twee.

Hieruit zien we direct dat $2 \times 2 = 2 + 2 = 1 + 1 + 1 + 1 = 4$.

We hebben dit niet de vorige keer meegedeeld, omdat we niet dachten dat 't noodig was.

Nu nog over de wiskunde van Aristoteles, Riemann en Lobatchiewsky.

Deze zijn alle drie waar in hún systeem, in hún kader.

Maar onze ruimte onze materie in welk van de drie bevindt zich die? We hebben 't u reeds in ons stuk „Waarheid” gezegd. De ervaring zal dat moeten leeren. Kunnen wij dat nu uitmaken?

Wij gelooven dat over dit onderwerp daarom weinig meer te zeggen valt, waarom we ons debat hiermee voor dit jaar afsluiten.

G. WIESSING. ^^^

Iets over proletarische levensbeschouwing.

De tijd dringt en veel van hetgeen ik nog zeggen wilde moet ik achterwege laten, b.v. dat over het revisionisme, dat M.K. er bij de haren bijleept en over Taine's levensbeschouwing.

Van deze laatste slechts dit. Ik kan van Kant, Hegel, Spinoza, e.a. ook wel een zinnetje aanhalen, dat een socialist kan onderschrijven. Taine's levensbeschouwing is mij onbekend, zoodat ik er niet verder op kan doorgaan, maar M.K.'s redeneering gaat in dezen niet op.

Dat hetgeen de ^^^ van 't socialisme gelooven, een echo is van de dwaasheden door Marxisten gepredikt is een bewering die ik voor M.K.'s rekening laat. Het Marxisme is niet te vernietigen door één pennestreek. Wij gaan onzen gang, zonder ons te storen aan en te plooiën naar datgene wat onze tegenstanders van ons believen te gelooven. Overal zeggen wij het ronduit, den partijgenooten wordt geen gewetensdwang opgelegd, maar wil men wetenschappelijk zijn dan is een theoretisch uniformpakje noodig. Wij laten ieder vrij in zijn religieuze overtuiging, hem zelf overlatende hoe hij zijn inzicht in de maatschappij rijmen wil met zijn geloof aan een Godheid, of welk ander filosofisch inzicht. De mogelijkheid hiervan bewijst alweer nog niets tegen de onverbrekelijke wetenschappelijke eenheid van het Marxisme.

Een menschenhoofd kan de meest tegenstrijdige dingen combineeren, er zijn christenen die de klassenstrijd erkennen, de meesten achten het strijdig met hun christelijke beginselen.

Wij vergen van onze partijgenooten niet dat ze geheel Marxist zijn, omdat het ons niet zoozeer te doen is om propaganda van het heele stelsel dan wel om politiek-economische actie. Allereerst den arbeiders den klassenstrijd laten zien (voelen doen ze hem reeds), hun verschaffen een inzicht in de economische en politieke gebeurtenissen.

Wij vergen alleen van de partijleden, dat zij zich stellen op het standpunt van den klassenstrijd.

„Want de aansluiting bij de partij moet juist op grond „van de theorie kunnen worden gemotiveerd” zegt M.K. Ik wil hem even wijzen op Bernstein, die ontkent dat de economische groei noodzakelijk op 't socialisme zal uitloopen, en de verklaring daarvoor niet wetenschappelijk noemt. Het historisch materialisme heeft voor hem weinig waarde. De waardeleer van Marx aanvaardt hij in combinatie met de grensnuttigheidstheorie van Gossen-Jevons-Böhm. Dat 't kleinbedrijf vermindert en 't kapitaal zich samentrekt wordt door hem bijna ontkend.

Toch is hij partijgenoot.

Dat men partijlid zijn kan zonder het geheele Marxisme te aanvaarden, is geen argument tegen de wetenschappelijkheid van 't stelsel.

Waarom staat het Marxisme, de sociaaldemokratische wetenschap op gelijke hoogte met de andere wetenschappen?

Wij erkennen dat de inductieve methode de algemeene vorm is der wetenschap en dat zij op alle problemen toegepast kan worden.

Dit hebben wij op onze tegenstanders voor, die allen slechts tot op zekere hoogte, voor zoover het in hun kraam te pas komt, aan de inductie recht laten wedervaren. Wij kennen haar het eenige recht toe.

Daar wel een induceeren, maar het systeem de inductie, voor ons helder en klaar, is voor hen een gesloten boek. Overal een mengsel van deductie en inductie. Wij daarentegen weten dat uit den geest alleen geen kennis omtrent de dingen is te halen, wel uit de ervaring door middel van den geest.

Het verschil tusschen godsdienst, filosofie en wetenschap

ligt dan ook enkel in de methode waarmee men de „wijsheid” zoekt. De godsdienst door openbaring, de filosofie houdt zich met den menschelijken geest bezig, maar gaat te werk zonder systeem, tweeslachtig. De exacte wetenschap daarentegen werkt met het materiaal der ervaring, inductief. Zoo ook het Marxisme. Vandaar zijn wetenschappelijkheid.

Niet één ander stelsel is er dat dit inductieve systeem als het eenige vertrouwbare ontleedmes ter hand neemt.

M.K. vraagt: „maar als iemand nu eens ging beweren, „dat alles slechts bestaat in onze waarneming en daardoor „product is van den geest, welk recht heeft hij dan, zijne „theorie daartegenover als niet speculatief te poneeren.”

Al onze ervaring is waarneming, zeer zeker, maar hoe volgt daarop zonder eenig bewijsmateriaal uit de ervaring, „dat het daardoor product is van den geest.” Ge bedoelt immers, dat het alleen product is van onzen geest, de absolute Idee. Er is geen product zonder vermenigvuldiger en zonder vermenigvuldiger, geen waarneming, zonder toeschouwer en het te aanschouwen voorwerp. De ervaring, de wetenschap staft juist het tegengestelde van Uw beweren, en nu wilt ge, zonder één voorbeeld uit de ervaring aan te halen, waarop Uw theorie steunt, mij het recht ontzeggen de Marxistische daartegenover als niet speculatief te stellen.

Dit is toch wat al te veel ineens gevegd.

Wij hebben integendeel gezien, dat ideeën zich naar de wereld, en niet de wereld zich in de eerste plaats naar ideeën richt, op de vraag wat voorafgaat de wereld of de ideeën, antwoordt de wetenschap: de wereld.

De idealist daarentegen vergoddelijkt wat den menschen het liefste is, den geest, hij ziet het menschelijk denken niet als iets dat met alles betrekkingen kan aanknoopen, welke betrekkingen, ervaring of waarneming worden genoemd. Het zijn slechts voorstellingen zegt hij, geen werkelijke dingen. Zeker, geen dingen op zichzelf, betrekkingen. Bladeren zijn groen in samenhang met het zonlicht en onze oogen, het is alles verschijning. Door middel van onze zinnen nemen we de wereld waar, maar tevens behooren onze zinnen tot die wereld.

„Das Leben is eine Traum”, haben die alten gesagt. „Nun kommen die Philosophen mit ihrer Neuigkeit: „Die „Welt is unsere Vorstellung,” Ei ja, sie ist keine absolute, „das heisst übergeschnappte Wahrheit. Es ist genug, wenn „wir den grossen, täglichen, generellen, wahren Traum von „dem nächtlichen kleinen Geträume unterscheiden können, „damit ist der Idealismus abgetan und die empfindlichste „Partie der Philosophie beseitigt.

„Die Wahrheit nicht auf das „Wort Gottes” und nicht „auf überkommene „Prinzipien,” sondern unsere Prinzipien „auf die leibliche Empfindung gründen, das ist die philo- „sophische Pointe der Sozialdemokratie.” (Dietzgen).

„Neen Erwé,” zegt M.K. de weg, aan het eind waarvan „troont, groot en ontzachtlijk het mysterie van het leven, „is voor ieder onzer verschillend. De wetenschap kan ons „slechts een enkele schrede daarop voorwaarts brengen. „Het raadsel ontwarren kan slechts ieder voor zich, en een „oplossing die gemeen bezit der menschheid zou kunnen „zijn, bestaat niet.

Zeer zeker heeft tot nu toe weinig eenheid bestaan in de groote levensvragen, maar daarom is het toch al te onvoorzichtig te gaan beweren dat die eenheid er niet komen zal. In het lezen van het sterrenschrift bestond ook weinig systeem, toch is de astronomie uit haar voortgekomen. En twijfelt ge er aan, dat per slot van rekening ook niet het al onder één systeem zal worden bezien, het wetenschappelijke der inductie. Dat er altijd raadselen zullen blijven, ontken ik daarmee niet, maar men ziet ze dan als gewone raadselen niet als een mysterie.

En meent ge werkelijk, dat ieder wel voor zich zelf het raadsel kan ontwarren en dan verschillende oplossingen worden verkregen, terwijl de menschheid, gewapend met de wetenschap het niet kan?

Of zou het kunnen zijn, dat die subjectieve oplossing het resultaat was van een op een accoordje gooien van het individu en het onbegrepene. Zoo ook bij u zelf als ge „den „aanleg in de menschen aanwezig om niet in botsing te „komen met den zedeleer” noemt een idee die nu eens „niets met de materie te maken heeft (en) stabiel staat boven de wisselende tijden;” Ook toen er geen menschen waren en wanneer er geen menschen meer zijn?

Juist de klare kennistheorie van Dietzgen is het, die ons het inzicht geeft, in de eigenlijk heel eenvoudige zaak.

Duidelijker komt de daaromtrent heerschende begripsverwarring aan het licht als M.K. zegt: „de inhoud der godsdiensten zal veranderen, de religie zelve blijft bestaan.” Het niet begrepen verschil tusschen vorm en inhoud, algemeen en bijzonder, abstractie en werkelijkheid.

Als ik van verschillende in tijd op elkaar volgende verschijnselen, datgene neem wat ze gemeen hebben, zoo noem ik dit het wezen dier dingen. Al het andere verdwijnt bij iedere nieuwe verschijning, slechts dat wat ze gemeen hebben vinden we terug, dat staat boven de wisselende tijden. Zoo ook hier. Religie is volgens M.K. den drang naar de eenheid van 't al' en die zal ook in 't socialisme blijven bestaan. Zeker, het socialisme zelve ziet de oorzakelijke samenhang, een natuurlijke eenheid. Dat soort religie is het wezen van alle menselijk denken, een abstractie. In de werkelijkheid vindt men de verschillende godsdiensten, die opkomen en verdwijnen.

Een ieder tracht het raadsel te ontwarren, maar stuit daarbij op de wetenschap, bewust of onbewust. Slechts de bewuste toepassing van de methode door de wetenschap gevolgd, op elk gebied, zal eenheid brengen ook op filosofisch terrein. Het is deze basis, die de socialistische levensbeschouwing maakt tot eene die ruimte biedt, aan alle verdere ontdekkingen op welk gebied ook.

Nog zoeken velen in zich naar een oplossing, voor het „mysterie”. Het zijn spinnewebben, die hen de natuurlijke eenheid der dingen door een geheimzinnig waas doet zien. Wij als S. D. A. P.'ers vechten niet in de eerste plaats tegen dat hoogere soort webbe dan wel tegen dat, welk de klassenstrijd verbergt. Dat is 't eerste noodzakelijke. De ragebol vaagt dan wel eens wat meer weg, en dat is koren op den molen onzer priesters en dominee's. Toch steken wij daarom onze wetenschap niet onder stoelen of banken. De massa vraagt per slot van rekening niet naar theoriën alleen onze daden zijn het die het sterkst voor ons spreken.

Niet zien wij in het socialisme slechts een levensbeschouwing. De laatste gaat samen met het eerste, ze bloeit langzamerhand op in de hoofden der menschen.

Het socialisme is als een woudreus, worstelend in de economische toestanden, terwijl hoog aan de dunste takjes zich wiegelen de bloemen van zijn hoop en liefde, zijn religie en wetenschap.

ERWÉ.

Bladvullende mechanica.

De menschen zijn op 't oogenblik zoo verdiept in wis-kunde, natuurkunde en mechanica, dat zij zeker wel even aandacht zullen hebben voor de volgende questies:

1°. De wet van Newton zegt: De aantrekkingskracht, die twee lichamen op elkander uitoefenen is evenredig aan het product hunner massa's en omgekeerd evenredig aan 't vierkant van hun afstand, of in formule:

$$k = a \frac{mm^1}{r^2}.$$

Beschouwen we de werking van een lichaam op andere lichamen, dan mogen we zijn massa in het zwaartepunt geconcentreerd denken. Nu late men van twee lichamen de zwaartepunten samenvallen. Dat kan zeer goed, indien n.l. in 't eene lichaam een holte is. In de formule wordt derhalve $r = 0$ en dus $k = a \frac{mm^1}{0} = \infty$ of in woorden:

de kracht, waarmede de beide lichamen elkaar aantrekken is oneindig groot, ergo: de lichamen zijn niet meer van elkaar te verwijderen. Echter merkt men er in de practijk niets van. Conclusie: Er is een fout in de bovenstaande redeneering (maar ik zie niet waar), of de wet van Newton is fout, of het is niet waar dat bij de werking van twee lichamen op elkaar de massa's in de zwaartepunten geconcentreerd gedacht mogen worden. Wie weet hier raad?

2°. Een van de eerste definities, die we vernemen, wanneer we op de H. B. S. met mechanica beginnen is: Men zegt dat twee punten ten opzichte van elkaar in rust zijn indien hun onderlinge afstand niet verandert. Geschiedt dit wel, dan zijn zij t. o. v. elkaar in beweging. Beweging en rust zijn dus relatieve begrippen. In het dagelijksch leven noemen we voorwerpen in rust, die t. o. v. de aarde niet van plaats veranderen. Evenwel zijn zij t. o. v. de zon in beweging, omdat de geheele aarde t. o. v. de zon in beweging is. En ook de zon is geen punt in

absolute rust, maar beweegt zich t. o. v. de vaste sterren. Dan houdt ons waarnemingsvermogen op. Wat we derhalve constateeren is, dat we geen enkel punt in 't heelal kunnen aanwijzen, dat „an-sich” in rust is. Rust en beweging zijn geheel betrekkelijk. Bij onze beschouwingen omtrent verschillende bewegingen nemen we echter eenvoudigheds-halve steeds een punt aan, dat we als in rust zijnde definieeren.

Bij de bewegingen in het dagelijksch leven is dat de aarde. In ons zonnestelsel nemen we daarvoor de zon. Dat is evenwel niet noodzakelijk. Als we zeggen dat de planeten om de zon draaien, en deze 't vaste punt van 't zonnestelsel vormt, dan doen we dat louter om praktische redenen, n.l. omdat de bewegingsverschijnselen dan 't overzichtelijkst zijn.

Maar aangezien er geen absoluut vast punt in ons heelal is aan te wijzen staat het een ieder volkomen vrij elk willekeurig punt als zoodanig te definieeren, al zal hij dan ook veelal zeer samengestelde bewegingsverschijnselen te verklaren krijgen. Wanneer iemand zegt: ik definieerde de aarde als het vaste punt in het heelal, dan is de man niet practisch, maar principieel is er niets tegen in te brengen.

Men moet nu opgeven het denkbeeld dat een lichaam een bepaald kinetisch arbeidsvermogen zou hebben $= \frac{1}{2} mv^2$. Juist omdat v (de snelheid) niet een absolute grootheid is, maar slechts op een betrekking tusschen twee lichamen wijst, is ook 't kinetisch arbeidsvermogen niet een absolute grootheid, maar slechts een betrekking tusschen twee lichamen.

Men spreke derhalve slechts van het arbeidsvermogene van beweging van een lichaam of punt ten opzichte van een ander punt. Deze relatieve beteekenis is wat betreft het potentieel arbeidsvermogen reeds lang geleden erkend en valt dan ook spoediger in het oog. Dat dit niet alleen graue theorie is, maar ook in de practijk zich duidelijk openbaart blijkt b.v. hier uit, dat het effect van een steen, met een zekere snelheid v t. o. v. de aarde zich bewegende geheel verschillend is, wanneer de steen tegen een stilstaand voorwerp botst of tegen een bewegend voorwerp. En hoe enorm groot het arbeidsvermogen van beweging van allerlei t. o. v. de aarde in rust zijnde voorwerpen wel is zou kunnen blijken, indien onze aarde tegen een ander hemellichaam botste.

Om nog even terug te komen op de questie, dat we wetenschappelijk volkomen vrijheid hebben de aarde als het vaste punt in het heelal te definieeren, merken we op dat dan de bewegingsverschijnselen van de hemellichamen zullen zijn de schijnbare dagelijksche en jaarlijksche. Maar aangezien deze gecompliceerder zijn, dan de „werkelijke” (indien we de aarde, als wentelende om haar as en om de zon aannemen) zullen we wijs doen met Copernicus nog maar niet te onttronen. Evenwel alleen om praktische redenen.

A.

BOEKBESPREKING.

Woelige Schaduwen

en andere vertellingen
van MICHAEL WOOD.
Drukkerij „de Samenwerking”
Amersfoort.

Dit is het eerste boek van een nieuwe litteratuur, nieuw in dien zin, dat hier bij het weergeven van een karakter, bij de ontleding van een ziel gesteund wordt op de opvattingen van een nieuwe wereldbeschouwing. Het is een begin, maar een dat veel beteekent en meer nog doet verwachten.

Michael Wood is een bekend lid van de Engelsche Afdeling der Theosofische Vereeniging; eenige van zijn schetsen hebben als vertaling in „Theosophia gestaan en een tiental hiervan heeft de drukkerij „de Samenwerking” overgedrukt en in een eenvoudig bandje uitgegeven. In dezen vorm zal het ook onder de oogen van niet-Theosofen komen.

Er zullen er zijn, op wie deze verhaaltjes geen andere indruk zullen maken, dan dat ze „wel aardig” zijn, waarschijnlijk met een vaag vermoeden, dat er wel wat achter zit. Maar ook zullen er zijn, die er in vinden een rijkdom van gedachten, en een diepen zin, als ze zelden in eenig litterair werk hebben aangetroffen.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 19 MEI 1904.

Een verkort weergeven van den inhoud is bij de groote afwisseling in de behandelde onderwerpen niet goed mogelijk. Alleen dient vermeld te worden, dat een volledige kennis van de ten grondslag liggende wereldbeschouwing voor het begrijpen geen vereischte is, zoodat ik vertrouwd, dat dit boek ook buiten de Theosofische Vereeniging zijn weg zal vinden.

L.

Bloemlezing uit Guido Gezelle's Gedichten.

Een bloemlezing uit de werken van een dichter als Gezelle is uit den aard der zaak een boek, dat ons een groot kunstgenot verschaft. Een tweede vraag is of deze bloemlezing ons een denkbeeld kan geven van het werk van den dichter in zijn geheelen omvang. Van dit standpunt beschouwd is deze bloemlezing minder geschikt, daar verschillende zeer schoone verzen uit de jaren 1855—1865 geheel genegeerd zijn, en het geheele boek ons wel den natuurdichter, maar in te geringe mate den priester Gezelle doet zien. Het doel om Gezelle's poëzie in ruimer kring te verspreiden is zodoende slechts ten deele bereikt, al zullen

ook velen zich door het lezen dezer uitgave tot nadere kennismaking met Gezelle's poëzie voelen aangespoord.

L. FEBER.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

STEUNPENNING VOOR DE UITGESLOTEN DIAMANTBEWERKERS.

M. R. f 1,—; W. L. A. v. d. V. f 1,—; R. W. v. d. V. f 1,—; J. C. L. f 2,—; H. A. D. N. f 1,—; W. A. d. V. f 0.50,—; J. H. f 0.125,—; T. L. A. L. f 2.50,—; D. B. K. f 2.50,—; X f 1,—; K. A. f 10,—; C. v. d. S. f 2,—; K. f 0.375,—; D. de I. f 2.50,—; Th. J. J. K. f 1,—; H. v. d. W. f 1.50; vorige opgaven f 70.45, totaal f 100.45.

AGENDA.

DEN HAAG.

Vrijdag 20 Mei. Schouw. Literarische Bühne: „Ghetto”; 8 uur.

Zaterdag 21 Mei. Schouwburg. Literarische Bühne: „Der Eindringling; Die Himmelsbraut”; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

BOEKVERKOOPING.

De reeds voorloopig aangekondigde **Boekverkoop**, zal plaats hebben op

24 en 25 Mei a. s.,

telkens des avonds ten 7 ure, in het lokaal **OUDE DELFT 2**, (ingang Breestraat).

Kijkdagen: 24 Mei van 12—3 uur en 25 Mei van 10—3 uur.

De Catalogus dezer verkoop is van af heden bij ondergeteekenden te verkrijgen, die ook kosteloos commissies opnemen.

J. WALTMAN Jr.
M. J. COUVÉE.

Restaurant des Indes,

CONRADKADE 57,

van af 1 Mei VERPLAATST naar

Prins Hendrikplein 4.

Volledige Rijsttafel en Hollandsche tafel.

OCCASION!

Ter overname aangeboden: een mooie gevlamde

Notenhouten Cylinder-Bureau
op kasten.

Fr. brieven onder No. 3324s-w, Bureau van dit Blad.

TE HUUR AANGEBODEN: een zeer mooie
gemeubileerde KAMER

(voor dadelijk of later).

Bijzonder geschikt voor heeren amateur-fotografen, daar in het huis een practisch ingerichte, groote donkere kamer is. — Te zien dagelijks liefst na 5 uur.

Adres MOLSLAAN 65.

Boekbinderij en Cartonagefabriek
A. C. VAN BOKHOVEN,

TROMPETSTRAAT, Hoek Vrouwenrecht,
(achter de Nieuwe Kerk.)

Goedkoop en degelijk adres voor het **binden van**
Studieboeken, luxe banden enz.

DOOZEN worden vervaardigd voor alle doeleinden.

Portefeuilles in iedere maat, tot form. 100 × 150 cM.
Goedkoop, sterk en sierlijk.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Heden verscheen:

MODERNE KUNST.

Photo-mechanische reproductiën in kleuren van meesterwerken der moderne schilderkunst.

Wordt uitgegeven in 4° formaat en zal compleet zijn in 12 afleveringen, elk met zes artistieke reproducties en begeleidenden tekst. De prijs is / 1,25 per aflevering, afzonderlijke reproducties / 0,25.

Wat de keuze der afbeeldingen betreft, wordt rekening gehouden met de uiteenlopende richtingen en den persoonlijken smaak van het publiek, dat wij ons als koopers dezer uitgave voorstellen, want geen werk wordt gereproduceerd, dat niet door een algemeen erkenden kunstenaar is gemaakt. Dit moge den kunstliefhebbers een waarborg zijn voor het degelijke van deze uitgave.

Voorhanden bij

J. WALTMAN Jr., Binnenwatersloot 33.